

Työeläkelaitoksille

EU:N SOSIAALITURVASÄÄNNÖSTEN TULKINTAOHJEITA

Tällä tiedotteella täydennetään ETA:n soveltamisesta annetun yleiskirjeen A 70/93 ohjeita. Ohjeet perustuvat Saksan kanssa käytyihin yhdyslaitosneuvotteluihin.

1

Vakuutuskaudet

Teoreettisen ja pro rata -eläkkeen laskennassa käytetään toisen EU-maan ilmoittamia eläkkeeseen oikeuttavia vakuutuskausia, vaikka vastaavanlainen kausi (esimerkiksi lapsenhoitoaika tai koulutusaika) Suomessa ei oikeuttaisikaan eläkkeeseen (asetuksen 1408/71 45 artiklan 1 kohta).

Vakuutuskausia ei kuitenkaan oteta huomioon ajalta ennen 8.7.1961 eikä yrittäjäkausia ajalta ennen 1.1.1970. Myöskään alle 23-vuotiaana ansaittuja vakuutuskausia ei oteta huomioon. Vakuutuskaudet ennen 1.7.1962 otetaan huomioon puoliksi. Vakuutuskausien kestolta vaaditaan samaa odotusaikaa kuin eläkkeeseen oikeuttavan työsuhteen tai yrittäjätoiminnan kestolta Suomessa (vakuutuskaudelta ennen 1.1.1965 kuusi kuukautta, ennen 1.7.1971 neljä kuukautta ja 1.7.1971 jälkeen kuukausi).

Saksalaisista vakuutuskausista otetaan huomioon lomakkeella E 205 ilmoitetut kaudet edellisessä kappaleessa kerrotuin rajoin seuraavasti:

- Kohdasta Versicherungszeiten: kaikki ilmoitetut ajat
- Kohdasta Gleichgestellte zeiten: kaikki muut ajat paitsi Berücksichtigungszeit ja Pauschale Anrechnungszeit (viimeksi mainittu on aina aikaa ennen 1.1.1957).

2

Alle vuoden pituiset vakuutuskaudet muussa EU-maassa

EU-mailla on oikeus edellyttää eläkkeen saamiseksi, että eläkkeenhakijalla on ainakin yksi vähintään vuoden mittainen vakuutuskausi tässä maassa (asetuksen 48 artiklan 1 kohta).

Jos eläkkeenhakijan eläkehakemus on muualla hylätty sen vuoksi, ettei hän täytä siinä maassa em. vuoden odotusaikaa, tällainen vakuutuskausi voi oikeuttaa eläkkeeseen Suomessa. Tällöin edellytetään, että

- tällainen vakuutuskausi Suomessa täytettynä oikeuttaisi eläkkeeseen Suomesta siten kuin edellä kohdassa 1 on selostettu ja
- se ei kestopensa vuoksi oikeuta eläkkeeseen työntekomaassa.

Muun EU-maan alle vuoden pituinen vakuutuskausi lisätään teoreettisen eläkkeen vakuutuskausiin, mutta sitä ei oteta mukaan pro rata - eläkkeen jakajaan (45 artiklan 2 kohta).

Jos hakija ei ole työskennellyt useammassa EU-maissa, Suomen teoreettinen laitos siis myöntää eläkkeen myös muun EU-maan alle vuoden vakuutuskaudesta. Jos hakijalle myönnetään eläkettä useista EU-maista, alle vuoden vakuutuskaudesta ansaittu eläkeoikeus jakautuu eläkettä myöntävien maiden kesken vakuutuskausien pituuksien suhteessa.

3

Yhteensovitus ja sosiaaliturvasopimukset

Tulevan ajan päällekkäisyyden voi estää (eli osittaa tuleva aika) maiden välisellä sosiaaliturvasopimuksella, jos tällainen sopimus on ilmoitettu asetuksen 1408/71 liitteen IV D alakohdassa (asetuksen 46b.2.b.i). Suomi on ilmoittanut liitteessä vain pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen.

Saksan ja Itävallan kanssa on neuvoteltu Suomen kannalta samanlaiset sopimukset, mutta ne eivät vielä ole tulleet voimaan. Tulevan ajan ositusta ei siis voi vielä tehdä kansalliseen eläkkeeseen Suomi-Saksa eikä Suomi-Itävalta tilanteessa.

Toisen EU-maan työeläkkeen voi yhteensovittaa kansallisessa eläkkeessä, mutta vain tulevan ajan osalta (asetuksen 14b.2.b). Tällä perusteella Suomen kansallista eläkettä laskettaessa voidaan siis yhteensovittaa Saksan ja Itävallan työkyvyttömyyseläkkeen tuleva aika. Yhteensovituksen suorittamisesta on annettu ohjeet yleiskirjeessä A 70/93 osio 6 kohta 6.6.1 sivu 14.

EY-tuomioistuin on katsonut, että eläkkeensaajalla on oikeus saada eläkkeensä sosiaaliturvasopimuksen mukaan laskettuna, jos eläke näin laskettuna on suurempi (Rönsfeldt C-227/89). Nyttemmin EY-tuo-

mioistuin on katsonut, että tämä oikeus koskee vain henkilöä, joka on työskennellyt näissä sosiaaliturvasopimusmaissa ennen asetuksen voimaantuloa (Thévenon, C-475/93).

Itävallan ja Suomen välillä on kirjallisesti sovittu, että vanha sosiaaliturvasopimus ei koske niitä henkilöitä, joihin sovelletaan EU:n sosiaaliturvasäännöksiä. Sen vuoksi näiden henkilöiden eläkettä ei enää lasketa sosiaaliturvasopimuksen mukaisena.

Koska Saksan kanssa ei ole näin sovittu, vanhaa sosiaaliturvasopimusta on sovellettava EU-säännösten rinnalla, kunnes uusi sopimus tulee voimaan. Jos henkilö siis on työskennellyt Saksassa ensimmäisen kerran vasta 1.1.1994 jälkeen, Suomen ja Saksan välistä sosiaaliturvasopimusta ei sovelleta eläkkeen yhteensovituksessa. Jos työskentely sen sijaan tapahtui ennen 1.1.1994, eläke lasketaan kolmella tavalla:

- 1) eläkkeeseen tehdään asetuksen mukainen kansallisen eläkkeen yhteensovitus, jossa otetaan huomioon Saksan eläkkeestä ainoastaan tulevan ajan osuus ja ylitteestä puolet vähennetään eläkkeestä (kansallinen eläke)
- 2) kansallisessa eläkkeessä Suomen tuleva aika jaetaan puoliksi Saksan ja Suomen kesken (sosiaaliturvasopimuksen 27 artikla)
- 3) asetuksen mukaisena pro rata -eläkkeenä.

Näistä vaihtoehtoista myönnetään suurin.

4

Tarkistushakemukset

Saksa ei ole tarkoittanut käynnistää viran puolesta ennen 1.1.1994 alkaneiden eläkkeiden tarkistamista EU-säännösten mukaisiksi. Joitakin tällaisia tarkistushakemuksia on lähetetty erehdyksessä. Joissakin tapauksissa on ollut kysymys vakuutuskausien muutoksesta, joka aiheuttaa eläkkeen tarkistamisen. Molemmissa tapauksissa tarkistamisasia käsitellään loppuun. Eläkkeensaajalta pyydetään tarvittaessa hyväksyminen tarkistusasian käsittelylle.

Jos eläkkeensaaja asuu Suomessa, Suomen teoreettinen laitos tekee aikaisempien ja EU-säännösten mukaisten eläkkeiden yhteismäärän vertailun.

5

Varhennettu vanhuuseläke

Jos EU-vanhuuseläkehakemus saapuu Suomeen ennen kuin hakija on täyttänyt 65 vuotta, eläkehakemusta käsitellään varhennetun vanhuuseläkkeen hakemuksena. Eläkelaitos voi näissä tilanteissa antaa päätöksen, jossa se ilmoittaa varhennusvähennyksen määrän ja sen, mikä eläkkeen määrä olisi 65 vuoden iässä. Samalla eläkelaitos kehottaa eläkkeenhakijaa valitusaikana perumaan hakemuksensa, jos hän ei haluakaan vanhuuseläkettä Suomesta varhennettuna.

Eläkelaitos voi myös ennen eläkkeen myöntämistä pyytää kirjeellä hakijaa ilmoittamaan, haluaako hän vanhuuseläkkeen varhennettuna Suomesta. Tällöin kirjeessä ilmoitetaan, kuinka paljon eläkkeen varhentaminen pienentää eläkettä. Jos eläkkeenhakija ilmoittaa, ettei hän halua varhennettua vanhuuseläkettä, eläkehakemus rauetetaan.

Eläkelaitos ilmoittaa eläkehakemuksen raukeamisesta Eläketurvakeskuksen välityksellä ulkomaan käsittelevälle laitokselle.

6

Muuta

Saksa noudattaa ennen 1.1.1994 alkaneissa jatkoeläkkeissä samaa tulkintaa kuin Suomi eli eläkettä ei pelkästään jatkohakemuksen vuoksi tarkisteta EU-eläkkeeksi.

Saksa maksaa Suomen regressipyynnön vuoksi koko takautuvan eläkkeen tänne riippumatta Suomen regressisaatavan määrästä. Takautuva eläke jaetaan työeläkelaitosten ja Kelan kesken ja ylittävä osa maksetaan eläkkeensaajalle. Työryhmä selvittää menettelytavat ja sen jälkeen tästä annetaan ohjeet erikseen.